

pressmeddelande

från EU:s narkotikacentrum i Lissabon

Nr 13/2001 – 20 november 2001

FÅR EJ OFFENTLIGGÖRAS FÖRE: KL 11.00 (BRYSSEL) 20.11.2001

Årsrapport 2001 över narkotikasituationen inom EU

DE TRADITIONELLA GRÄNSERNA I KOKAINMISSBRUKET SUDDAS UT

Tecken på att hiv ökar i sex EU-länder. Växande oro för de långsiktiga verkningarna av ecstasy

→ Den traditionella gränsdragningen mellan välbeställda missbrukare som använder *pulverkokain* på partyn samt beroende och socialt marginaliserade injektionsmissbrukare eller rökare av *freebase/crack* håller på att suddas ut i EU.

→ Även om den övergripande bilden är stabil kan hiv öka igen bland olika grupper av injektionsmissbrukare i **Irland, Luxemburg, Nederländerna, Österrike, Portugal** och **Finland**. Narkotikarelaterad hiv och hepatit är en stor hälsorisk i EU.

→ Det finns en växande oro över riskerna med de långsiktiga verkningarna av ecstasy (MDMA), i synnerhet bland personer med omfattande missbruk och i festsammanhang.

Detta framkommer av den särskilda fokuseringen på kokain, infektionssjukdomar och syntetiska droger i **Årsrapport 2001 över situationen på narkotikaområdet i Europeiska unionen** som EU:s narkotikacentrum i Lissabon (ECNN) idag offentliggjort.

KOKAIN: EN KOMPLICERAD BILD

Rapporten visar att de traditionella gränserna mellan välbeställda och marginaliserade kokainmissbrukare kan komma suddas ut på grund av nya trender och förändringar på marknaden.

En faktor är en ny exklusiv trend med kokainrökning i party- och nattlivet. Detta innebär bland annat att man blandar freebase/crack-kokain och tobak i en "joint" som man röker. Rapporter om detta kommer från fem medlemsstater: **Grekland, Frankrike, Italien, Nederländerna** och **Storbritannien**. Och i **Storbritannien** omvandlas freebase/crack till rökbart "rock" och "stone" och ges en mer exklusiv image. **ECNN** understryker att det behövs mer information om sådana skillnader för att effektiva politiska beslut skall kunna fattas.

Trots oron för en ökning av kokainmissbruket runtom i Europa, tyder inte de tillgängliga bevisen på att det ökar bland EU-befolkningen som helhet. Men det finns en oro för en markant ökning i vissa områden (t.ex. stadsdelar), åldersgrupper och sociala miljöer.

I **Storbritannien** till exempel finns en tydlig ökning av andelen 16–29-åringar som någon gång har använt kokain. Och i några städer i **Italien** ligger kokainmissbruket på andra plats efter cannabis, före både amfetaminer och ecstasy.

VIKTIGT: FÅR EJ OFFENTLIGGÖRAS FÖRE: KL 11.00 (BRYSSELTID) 20.11.2001

Undersökningar i skolor visar mer allmänt att det fortfarande är få 15–16-åringar som har experimenterat med kokain (1) och att kokain är mindre tillgängligt i Europa för denna åldersgrupp än för deras jämnåriga i **USA**. Det förefaller vara svårare att få tag på kokain än på ecstasy, även om det finns betydande skillnader mellan länderna. Bland skolelever antas det vara mest tillgängligt på **Irland** (21 %) och i **Storbritannien** (20 %), och svårast i **Finland** (6 %). En mycket stor andel av denna åldersgrupp inom **EU** tar fortfarande avstånd från kokainmissbruk och det ligger på samma nivå som för heroin.

Enligt **ECNN** är kokainmissbruket vanligare i grupper med generellt större missbruk av olagliga droger än bland unga vuxna i allmänhet. Kokain missbrukas till exempel av socialt utslagna grupper, såsom hemlösa unga vuxna, prostituerade och problemmissbrukare av opiater. Socialt välintegrerade ungdomar, som väljer att missbruka en rad olika partydroger, missbrukar också kokain i allt högre grad i sammanhang med nattliv och i kombination med alkohol. Rapporten menar dock att kokain är relativt dyrt och effekten kortvarig. Detta minskar benägenheten att regelbundet använda drogen i nöjessammanhang, vilket kräver en hög disponibel inkomst.

I gruppen av behandlade drogmissbrukare ökar i en del länder andelen problem med anknytning till kokainmissbruk. I **Spanien** och **Nederländerna** till exempel ökar andelen personer som söker behandling och som har kokain som viktigaste drog. Också i **Tyskland**, **Grekland** och **Italien** ökar andelen kokainmissbrukare bland klienterna i behandling, och detsamma gällde **Irland** fram till 1998. Men denna ökning beror nog i mindre grad på att det faktiska kokainmissbruket ökat, utan snarare på att vården för kokainmissbrukare förbättrats eller att opiatmissbrukare gått över till kokain. Från **Italien**, **Luxemburg** och **Nederländerna** rapporteras en ökning av antalet dödsfall och från **Spanien** en ökning av antalet akutfall på sjukhus med kokain inblandat jämte andra droger.

Kokainpriserna ligger mellan € 24 och € 170 per gram; lägst ligger städer som **Amsterdam** och **Frankfurt** och högst **medlemsstater** som **Finland** och **Sverige**. På gatan kan det förekomma att kokain säljs färdigblandat med heroin.

Belgien, **Spanien** och **Nederländerna** uppges vara viktiga genomfartsländer för kokainet från **Latinamerika** (särskilt **Brasilien**, **Colombia** och **Venezuela**) till **EU**.

Narkotikacentrumet anser att **EU:s medlemsländers** åtgärder mot det ökande missbruket av kokain och crack har fått tre huvudsakliga former när det gäller att minska efterfrågan. I några få städer där kokainmissbruket är tämligen högt har man utvecklat specialiserade inrättningar för personer med primärt kokainmissbruk. Vissa **medlemsstater** anpassar befintliga modeller och behandlingar för att kunna erbjuda mer effektiv vård till problemmissbrukare av kokain och crack (t.ex. genom utbildning av fackfolk). I vissa medlemsstater har man tagit itu med kriminalitet och hälsokonsekvenser som följer av blandmissbruk genom allmänt förebyggande och uppsökande arbete. Privata inrättningar spelar sannolikt en betydande roll för behandlingen av socialt mer privilegierade problemmissbrukare av kokain.

SMITTSAMMA SJUKDOMAR: HIV KAN KOMMA ATT ÖKA IGEN I SEX MEDLEMSSTATER

Även om hiv-prevalensen verkar ha varit stabil i de flesta **EU**-länder sedan mitten av 1990-talet, kan den enligt rapporten öka igen i vissa grupper av injektionsmissbrukare i sex **medlemsländer**: **Irland**, **Luxemburg**, **Nederländerna**, **Österrike**, **Portugal** och **Finland**. Samtidigt är prevalensen av hepatit C-virus (HCV) fortsatt mycket hög i hela **EU**.

En preliminär skattning av de framtida vårdkostnaderna för ett års narkotikarelaterade hiv, HBV- (hepatit B-virus) och HCV i **EU** uppgår till omkring 0,5 % av **medlemsländernas** sammanlagda vårbudget: € 1,89 miljarder.

Ökningen av hiv kan enligt rapporten vara tecken på ett fortsatt riskant beteende bland injektionsmissbrukare, trots en allmän minskning av injektionsmissbruket i sig självt i de flesta **EU**-länder. Hiv-prevalensen är genomgående högre bland kvinnliga injektionsmissbrukare. Narkotikacentrumets förklaring är att detta "kan bero på att kvinnorna oftare eller på andra sätt delar sprutor och/eller på att kvinnliga injektionsmissbrukare löper större risk för sexuell överföring."

När det gäller aids anger rapporten att den allmänna trenden är nedåtgående. "Detta beror sannolikt på att injektionsmissbrukarna har fått tillgång till nya behandlingar som försenar utbrottet av aids." **Portugal** är det enda **EU**-land som ännu inte visar någon minskning, trots att ökningen där på senare år visar tecken på att stabilisera sig. De länder som är hårdast drabbade av aids bland injektionsmissbrukare ligger huvudsakligen i **EU**:s sydvästra del – **Spanien, Frankrike, Italien och Portugal**.

Prevalensen av hepatit Ginfektion är enligt rapporten högre och mer likartad över hela **EU** än hiv-prevalensen. Detta kan komma att "medföra en tung belastning på sjukvården i form av leversjukdomar (...) under de kommande decennierna." Mellan 40 % och 90 % av injektionsmissbrukarna i **EU** är infekterade med HCV.

Prevalensen av hepatit Binfektion är också hög men förefaller vara mindre likartad i olika delar av **EU** än HCV-prevalensen. I **Portugal** tyder nya data på en minskning av andelen med akut HBV-infektion. I **Norge** tyder data på en kraftig ökning av andelen HBV-infektioner. I **EU** har grovt räknat mellan 20 % and 60 % av injektionsmissbrukarna antikroppar mot HBV, men bara omkring 10 % och 30 % av dem har fått fullständig vaccinering (3 injiceringar). Detta tyder på att en stor hälsovinst skulle kunna göras genom vaccinering.

Narkotikacentrumet understryker den stora tuberkulosrisken som föreligger bland injicerande missbrukare, i synnerhet i **Spanien** och **Portugal**. Tuberkulos överförs inte genom injektion, men har ett starkt samband med hiv och aids och är särskilt vanlig bland injicerande missbrukare på grund av ett försvagat immunförsvar.

En mycket stor och oförklarlig infektionsepidemi med 43 dödsoffer inträffade år 2000 bland injicerande missbrukare i **Irland** och **Storbritannien**, vilket visar "hur stor potentialen är för allvarliga hälsoproblem bland injicerande missbrukare - ofta betydligt allvarligare och mer livshotande än de hälsoproblem som beror på andra och mer utbredda missbruksmönster".

Injektionsmissbruket har minskat kraftigt under det senaste decenniet i de flesta **EU**-länder, även om det ökar igen i **Irland**. Andelen injicerande missbrukare bland opiatmissbrukare som påbörjar behandling varierar – lägst ligger **Nederländerna** med omkring 10 % och högst ligger **Grekland** med omkring 70 %.

För närvarande är det inte känt hur man kan förebygga injektionsmissbruk. Substitutionsbehandling kan dock vara ett mycket effektivt sätt, hävdar rapporten, medan utbyte av sprutor är viktigt för att förebygga infektioner. För att minska skadeverkingarna överväger vissa länder att använda innovativa metoder såsom injektionsrum med medicinsk övervakning och kontrollerad heroindistribution. Båda dessa metoder ger emellertid upphov till etiska och juridiska problem, och det kan behövas ändringar i narkotikalagstiftningen. I de länder där man har skapat injektionsrum (**Australien, Schweiz, USA, Tyskland, Spanien och Nederländerna**) är det nödvändigt att göra en fullständig utvärdering av effektiviteten.

SYNTEKISKA DROGER: VÄXANDE ORO FÖR DE LÅNGSIKTIGA VERKNINGARNA AV ECSTASY

Rapporten belyser den växande oron över riskerna med de långsiktiga verkningarna av ecstasy. Man diskuterar fortfarande effekterna på hjärnan och det finns allt starkare bevis för att serotoninergiska nervceller kan skadas hos personer med ett omfattande ecstasymissbruk. Detta kan få inverkan på framtida trender när det gäller användningen av ecstasy.

Rapporten anger att utbredningen av de syntetiska drogerna i EU nu "över lag har stabiliserats". Det finns emellertid "fortfarande uppåtgående trender för ecstasymissbruket i en del regioner där städer eller semesterorter (...) tenderar att locka unga europeiska turister." De städer där ungdomskulturerna nu är etablerade kan "komma att bli miljöer där missbruket av 'partydroger' slår rot och utvecklas." Konsumtionen av sådana droger förefaller ha spridit sig från "techno-miljön" till diskotek, nattklubbar och privata sammanhang.

Att man kombinerar olika ämnen, både lagliga och olagliga, är vanligt förekommande bland ungdomar som lever ett utåtriktat liv, hävdar narkotikacentrumet. Blandmissbruk – att man blandar eller alternerar mellan ett stort antal droger, både syntetiska och icke-syntetiska – är den främsta trenden.

En trend som "måste följas noggrant" är förekomsten av allt fler psykotropa läkemedel, däribland ketamin, som införskaffas på olaglig väg från legitima källor.

Sedan uppsökande arbete och andra förebyggande åtgärder börjat vidtas i samband med techno- och house-evenemang och vid fester har antalet tillfällen med dödlig utgång emellertid minskat jämfört med början av 1990-talet. Sådana åtgärder inbegriper "chill out"-rum och testning av tabletter.

Nederländerna är fortfarande det främsta landet när det gäller framställning och export av ecstasy. **De baltiska länderna, Bulgarien, Tjeckien och Polen** är också betydelsefulla leverantörer. Det högsta antalet beslag av ecstasytabletter 1999 gjordes i **Storbritannien** - över 6000 beslag omfattande sex miljoner tabletter. **Nederländerna** och **Frankrike** hade de näst högsta antalen ecstasybeslag.

De syntetiska drogerna "får stort politiskt utrymme", enligt rapporten. "Att missbruket av dessa droger är så utbrett i socialt välintegrerade grupper, att de har förebildsstatus inom ungdomskulturen och att produktionen och smugglingen av dem sker i Europa (...) gör att det finns starka skäl för att EU skall ta sitt ansvar och vidta lämpliga åtgärder."

EU har nu ett förvarningssystem för att snabbt kunna upptäcka särskilda risker som sådana droger kan ge upphov till. Fyra droger – MBDB, 4-MTA, GHB och ketamin – har blivit föremål för riskbedömning av ECNN och för närvarande pågår riskbedömning av en drog som innehåller PMMA. Till följd av detta är 4-MTA (på gatan kallad "flatliner") nu föremål för kontrollåtgärder i samtliga medlemsstater i EU.

Meddelande till redaktörerna:

(¹) Uppgifter från det europeiska projektet för skolundersökningar (ESPAD).

I år erbjuder ECNN en särskild webbplats: *Årsrapport 2001 direkt* på <http://annualreport.emcdda.org> eller <http://emcdda.kpnqwest.pt>. Webbplatsen kommer att innehålla rapporten i form av nedladdningsbara PDF-filer samt detta och andra pressmeddelanden på 12 språk (11 EU + norska).

Kontaktperson: Kathy Robertson, Europeiska Centrumet för kontroll av Narkotika och Narkotikamissbruk (ECNN), Rua da Cruz de Santa Apolónia 23-25, PT-1149-045 Lissabon, Portugal.
Tfn (351) 21 811 3000 • Fax (351) 21 813 1711
2001 Annual report online: <http://annualreport.emcdda.org> eller <http://emcdda.kpnqwest.pt>